

## Täysistunto

### Keskiviikko 11.6.2025 klo 14.00—22.39

#### 6. Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 31/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2025 vp

##### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Strandman, olkaa hyvä. — Ahaa, esittelypuheenvuoro, edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

**Tuula Haatainen sd:** Arvoisa herra puhemies...

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Ja puheenvuoron voisi silti varata.

**Tuula Haatainen sd:** Olin varannut, mutta se on siellä järjestyksessä... Se näkyy vasta seitsemäntenä.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Jaahas. — Olkaa hyvä.

##### *Keskustelu*

19.07 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Kaikki hyvin. — Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana esittelen tämän mietinnön hallituksen esitykseen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistuksesta. Tämän tarkoituksena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkiyttämisestä sekä päällekkäisen hallinnon keventämisestä. Tämä tehdään Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti. Esityksessä valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvät seitsemän lakiesitystä muuttamattomina. Tästä mietinnöstä annettiin kaksi vastalauseita.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista ja erityislait kustakin siihen kuuluvasta virastosta. Suomen Akatemiasta tehtyyn lakiin ehdotetaan tehtäväksi virastouudistusta koskevaan sääntelyyn liittyviä teknisluontoisia muutoksia, ja kaikkien virastojen tehtävistä säädetään jatkossakin virastolakien lisäksi myös muussa lainsäädännössä. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriön alaisena toimivan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan yhteyteen valmistellaan erillinen esitys STM:ssä, joten tähän ei ole nyt kantaa otettu.

## **Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp**

Tämän uudistuksen tarkoituksena on muodostaa nykyisen kymmenen viraston sijasta viisi virastoa, jotka muodostavat virastorakenteesta toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä tarkoituksenmukaisemman kokonaisuuden. Tämän esityksen mukaan sivistyshallinnon virastoja ovat jatkossa Opetushallitus, johon yhdistetään Kotimaisten kielten keskus, Kansallisarkisto, johon yhdistetään Varastokirjasto ja Saavutettavuuskirjasto Celia, Museovirasto, johon yhdistetään Suomenlinnan hoitokunta, Taide- ja kulttuurivirasto, joka on Taiteen edistämiskeskuksesta ja Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista muodostettava uusi virasto, sekä Suomen Akatemia, joka jatkaa toimintaansa omana virastonaan.

Tällä hallituksen esityksellä uudistetaan sivistyshallinnon virastorakennetta siten, että esityksen mukaiset virastot jatkavat nykyisille virastoille kuuluvien tehtävien hoitamista. Ehdotettu sääntely virastojen tehtävistä ei ole kaikilta osin yhtä yksityiskohtaista kuin se oli nyt voimassa olevassa lainsäädännössä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi Taide- ja kulttuuriviraston taiteen ja kulttuurin kansainvälinen edistäminen ja osallistuminen taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen, eli tehtäväluettelosta näitä on poistettu. Näitä kuitenkin jatkossa hoidetaan, vaikka niitä ei nimenomaisesti laissa ole mainittu.

Tämän uudistuksen tavoitteena on parantaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastojen pääluokkaan sisältyvien toimintamenojen käytön tehokkuutta siten, että päätetyt valtiontalouden säästöt on mahdollista toteuttaa ja turvata virastojen edellytykset hoitaa lakisääteiset tehtävänsä. Ehdotetulla nykyistä suuremmalla virastokokonaisuudella voidaan tehostaa erityisesti hallintoa, tiloja ja digitaalisia järjestelmiä, ja pidemmällä aikavälillä uudistus mahdollistaa myös tuottavuushyötyjen saamisen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että tässä Opetushallitusta koskevassa lakiesityksessä on turvattu erillisyyksiköiden itsenäinen ja riippumaton asema. Valiokunta myös yhtyy asiantuntijalausunnoissa esille tuotuun ja pitää hyvänä, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevan lakiesityksen valmistelun yhteydessä esille nostetut huolet vertaisarvioinnin asemasta on otettu esityksen jatkovalmistelussa huomioon.

Valiokunta korostaa myös taiteen vapauden turvaamisen merkitystä. On hyvä, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevaan lakiesitykseen on kirjattu hyvin tarkennukset taiteen vapaudesta sekä riittävän etäällä poliittisesta päätöksenteosta ja virkamiehistä tapahtuvasta päätöksenteosta. Apurahoja koskevan päätöksenteon perustuminen vertaisarviointiin sisältyy nimenomaisesti taide- ja kulttuurineuvoston tehtäviä koskevaan säädökseen.

Valiokunta pitää myös hyvänä, että taiteen alueellinen edistäminen sisältyy Taide- ja kulttuuriviraston lakisääteisiin tehtäviin valtakunnallisen edistämistehtävän rinnalla. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että Suomenlinnan maailmanperintökohteen hoitoon on käytettävissä riittävät voimavarat, jotta kohteen yleismaailmallista erityisarvoa voidaan ylläpitää ja vahvistaa. Saadun selvityksen mukaan tämä ei edellytä Suomenlinnan hoitokunnan talouden eriyttämistä viraston muusta taloudesta, vaan rahoituksen kohdentumista voidaan seurata käytössä olevien kirjanpidon ja talouden seurannan menetelmien avulla.

Lopuksi valiokunta korostaa, että sivistyshallinnon toiminnassa tulee huolehtia riittävin toimenpitein vammaisten ihmisten osallisuudesta huomioiden vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus sekä yleisemmin kaikkien eri sidosryhmien osallistumisen mahdollisuudet. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa tuetaan riittäväällä viestinnällä, hyvin toteutetulla johtamisella ja hyvällä henkilöstöpolitiikalla. Virastouudistusta ja sen vaikutuksia tulee arvioida huolellisesti. Arvioinnin tulee kattaa myös uudistuksen vaikutukset virastojen ja niiden erillisyyksiköiden tehtävien toteuttamiseen ja

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

henkilöstöön. — Ja sanoinko jo, että tästä annettiin sitten lisäksi kaksi vastalauseetta? Muutoin yksimielisesti. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Sitten edustaja Strandman, olkaa hyvä.

**19.14 Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä hallituksen esitys opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakenteen uudistuksesta on mittava ja merkittävä kokonaisuus. Kymmenen virastoa supistuu viiteen virastoon. Tavoitteena on lisätä hallinnon tehokkuutta yhdistämällä virastoja, selkeyttämällä virastojen välistä työnjakoa ja parantamalla toiminnan vaikuttavuutta. Virastojen toimintoja siis vahvasti tiivistetään ja tuottavuushyötyjä pyritään saavuttamaan. Nämä ovat tärkeitä tavoitteita ja erityisesti sitä kauan kaivattua hallinnon keventämistä.

Niiden rinnalla on yhtä tärkeää varmistaa, että uudistus tukee maamme kansalaisten osallisuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Valiokunta on aivan oikein painottanut, että eri ihmisryhmien osallistumismahdollisuudet tulee turvata sivistyshallinnon toiminnassa. Tämä on keskeinen periaate yhteiskunnassa, jossa jokaisella on oikeus osallistua koulutukseen, kulttuuriin ja tiedonkäyttöön riippumatta yksilöllisistä tarpeista tai lähtökohdista.

Erityisesti haluan nostaa esiin vammaisten henkilöiden oikeudet ja aseman tässä uudistuksessa. Valiokunta on korostanut, että sivistyshallinnon toiminnassa tulee huolehtia riittävien toimenpitein sekä vammaisten ihmisten että kaikkien eri sidosryhmien osallistumisen mahdollisuuksista. Tämä on keskeinen osa toimivaa demokratiaa.

Pidän erittäin tärkeänä, että Kansallisarkistoon liittyvässä lainsäädännössä säilyy säännös pistekirjoituksen neuvottelukunnasta. Tällä neuvottelukunnalla on tärkeä rooli saavutettavuuden ja tiedonsaannin tukemisessa. Myös Celia-kirjaston erityistehtävä tuottaa saavutettavaa kirjallisuutta ja oppimateriaalia on turvattava selkeästi ja pysyvästi osana uutta virastokokonaisuutta.

Opetushallituksen roolin tulee olla selkeämmin koulutusta ja opetusta ohjaava, jotta opilaitoksien ja koulujen arjessa on selkänöjää. Kouluille sysätään monia yhteiskuntamme haasteita, jolloin monien haasteiden paineessa opetushenkilöstö tarvitsee vahvaa ohjausta. Ajatellaan, että koulu kasvattaa, opettaa ja ohjaa kaikki lapsemme ja nuoremme.

Arvoisa puhemies! Hallinnon uudistaminen ei saa jäädä vain rakenteiden muokkaamiseksi tehokkuuden näkökulmasta. Meidän on rakennettava hallintoa, joka on saavutettava, selkeä ja osallistava. Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa selkokieltä, saavutettavia digipalveluja sekä aitoa vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa.

Kannatan esitystä. Kulttuuri, taide, tiede, koulutus ja kieli kuuluvat kaikkien suomalaisten arkeen, ja niiden tulee olla näiden virastojen keskeisin tehtävä suoraviivaisesti. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

**19.17 Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Sivistyshallinto on suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Sen varassa lepäävät koulutus, kulttuuri, tiede ja taide ja siten lopulta koko hyvinvointimme. Jos haluamme vahvistaa tätä perustaa, meidän on kyettävä uudistumaan. Siksi hallitus vie nyt eteenpäin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole hallinnon uudelleenjärjestelystä hallinnon vuoksi. Kyse on siitä, että jokainen veronmaksajan euro käytetään mahdollisimman vaikuttavasti ja tehokkaasti. Tällä hetkellä hallinnonala on muodostunut kerrostuneista, osin päällekkäisistä rakenteista. Meillä on ollut kymmenen virastoa, joiden tehtävissä on ollut yhteyksiä mutta ei aina yhteistyötä. Tämä rakenne ei enää palvele kansalaisia eikä vastaa tämän päivän tarpeisiin. Siksi muodostamme nyt viiden viraston kokonaisuuden, vahvemman, selkeämmän ja vaikuttavamman.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää uudistusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Uudistuksen tavoitteena on muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti tasapainoinen ratkaisu. Selkeä rakenne mahdollistaa paremman ohjattavuuden ja läpinäkyvyyden. Uudistus ei myöskään muuta virastojen tehtäviä, mutta se selkeyttää sitä, miten ja kenen vastuulla ne ovat. Esimerkiksi Kotimaisten kielten keskuksen asiantuntemus turvataan ja Taide- ja kulttuuriviraston osalta taiteen vapaus ja vertaisarviointi säilyvät lainsäädännöllisellä tasolla.

Tällä rakenteiden selkeyttämisellä on kolme ydintavoitetta: ensimmäisenä vähentää byrokratiaa ja hallinnollista päällekkäisyyttä, toisena selkeyttää ohjausta ja vahvistaa vaikuttavuutta ja kolmantena käyttää julkisia varoja tehokkaammin ilman, että palvelut tai alueellinen saatavuus kärsii.

Valiokunnan mukaan uudistus mahdollistaa pidemmällä aikavälillä tuottavuushyötyjä erityisesti talous-, henkilöstö- ja digipalveluissa. Samalla huolehditaan siitä, että sidosryhmäyhteistyö, saavutettavuus ja osallisuus säilyvät erityisesti vammaisten henkilöiden ja alueellisen kulttuurin osalta.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vain tekninen uudistus. Tämä on myös kulttuurimuutos, tapa tehdä työtä yhdessä selkeämmin ja tehokkaammin. Meidän on varmistettava, että sivistyshallinto palvelee koko Suomea niin pohjoisessa kuin etelässä, niin kaupungeissa kuin harvaan asutuilla alueilla. Tavoitteena on nyt ja tulevaisuudessa, että jokainen euro palvelee sivistystä, ei hallintoa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

**19.20 Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa puhemies! Keskusta teki tästä pykälämuutosesityksiä. Vastalauseeseen 1 sisältyy siis kahteen lakiin näitä pykälämuutoksia, ja niitä esitän. Nämä koskevat kahta asiaa eli tämän Taide- ja kulttuuriviraston alueellista yhdenvertaisuutta ja sitten Suomenlinnan hoitokuntaa.

Vaikka hallituksen esitys kyllä parani siitä lausunnoilla olleesta versiosta tämän alueellisuuden suhteen, niin silti on ihan aiheellista olla huolissaan siitä, kuinka se alueellinen yhdenvertaisuus tulee toteutumaan. Siitä ei siinä lakitekstissä nyt puhuta mitään. Me ehdotimme, että se olisi hyvä siihen lisätä. Tarvitaan tämmöinen tarkempi, laajempi ja voittavampi kirjaus meidän mielestämme.

Sitten myös Suomenlinnan hoitokunnasta teimme useampia pykälämuutoksia liittyen siihen, että tämä Suomenlinnan hoitokunta tulisi Museoviraston alle. Tässä nähdään ongelmalliseksi se, että tämä ei tuo ensinnäkään säästöjä eikä oikein synergiaetujakaan. Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan valiokunnalle antamissa lausunnoissa todetaan, että jatkossa Museovirasto olisi Suomenlinnan maailmanperintökohteen osalta kohteen haltija ja maailmanperintösopimuksen mukainen kohteen hallinnoija sekä myös valvova viranomaisen. Nämä Museoviraston moninaiset roolit herättävät kyllä kysymyksiä riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta, ja silläkin tavalla tämä on ongelmallinen, että tämän

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

maailmanperintökohteen sopimuksen mukaan tulisi käyttää ulkoista arvioijaa, joka tällaisia siirroksia ja muutoksia arvioi, jos se tehdään, ja tällaista nyt ei ole kuitenkaan tehty. Ei olisi kyllä mitään syytä vaarantaa tätä Unescon maailmanperintökohteen statusta Suomenlinnalla, ja sen takia näistä ollaan sitten eri mieltä.

Muuten tämä kymmenen viraston yhdistäminen on varmasti ihan hyvä asia. Mutta toki on syytä sitten tutkia näitä säästöjä, tulevatko ne toteutumaan ja miten yleensä tämä synergia tulee toteutumaan. Siitä toivomme seurantaa, mutta se lausuma tulee sitten seuraavassa käsittelyssä.

Eli esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

**19.24 Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan tätä edustaja Kososen tekemää esitystä.

Todellakin tässä keskustan vastalauseessa on kaksi asiaa, mitä nostetaan erityisesti esille ja missä olemme tämän mietinnön kanssa eri linjoilla: painotamme tätä alueellisuutta ja halusimme siihen vielä vahvemman korostuksen, ja sitten toisena asiana nostamme tosiaan tämän Suomenlinnan asian, josta edustaja Kosonen jo tässä puhui.

Tässä oli edustaja Hännisellä äsken hyvä puheenvuoro — hän tuossa jo poistui — kun hän totesi jotenkin näin, että hallinnonuudistuksia ei pidä tehdä hallinnonuudistusten vuoksi, vaan niillä täytyy olla joku tarkoitus ja joku hyöty. Oikeastaan sitä me keskustalaiset hieman ihmettelimme, kun tästä Museoviraston ja Suomenlinnan yhdistämisestä ei näitten lausuntojen mukaan oikeastaan hyötyjä löydetty, vaan lausunnoissa todettiin, että yhdistämisellä ei saada taloudellisia säästöjä eikä synergiaetuja, ja varmasti on silloin ihan aiheellista kysyä, miksi tämä uudistus näiden osalta tehdään. Aivan niin kuin edustaja Kosonen aiemmassa puheenvuorossa toi esille, näiden pohjalta nousee huoli tästä Suomenlinnan asemasta maailmanperintökohteena. Todellakin näitten sopimusehtojen muuttaminen edellyttää maailmanperintökohteelle tehtävän vaikutusarvioinnin teettämistä riippumattomalla arvioitsijalla, ja nyt tämä muutos tapahtuu tämmöisellä kansallisella päätöksellä ilman tätä vaadittua arviointia.

Tämän mietinnön ja lakiesityksen mukaisesti sitten Museovirasto tulisi toimimaan jatkossa tämän maailmanperintökohteen osalta sekä kohteen haltijana, hallinnoijana, kansallisena yhteistyötahona että vielä valvovana viranomaisena, ja tämä Museoviraston hyvin moninainen rooli jatkossa on se, mikä meitä tässä huolestuttaa ja asettaa vahvasti kysymyksiä sitten tämän viraston puolueettomuudesta ja luo semmoista tiettyä turhaa epävarmuutta Suomenlinnan ympärille. Meidän mielestämme Suomenlinnan hoitokunnan jatko ja sille riittävät resurssit on turvattava myös jatkossa.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

**19.26 Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Hallinnon on palveltava tarkoitustaan tehokkaasti, selkeästi ja ajanmukaisesti kansalaisia hyödyttäen. Siksi hallitus esittää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta, joka selkeyttää rakennetta, vähentää byrokratiaa ja parantaa toiminnan vaikuttavuutta koko sivistysalalla. Kymmenen viraston yhdistyminen viideksi ei ole pelkkä hallinnollinen muutos. Se on rakenteellinen

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

uudistus, joka mahdollistaa parempaa koordinaatiota ja resurssien järkevämpää käyttöä. Tavoitteena on parempi yhteistyö, selkeä työnjako ja toimivampi julkinen hallinto.

Hallitus on sitoutunut siihen, että kulttuurin, taiteen ja koulutuksen asiantuntemus säilyy vahvana myös uudessa virastomallissa, samoin alueellinen saatavuus ja kulttuurin it-seisarvo. Tämä uudistus on askel modernimpaan, vaikuttavampaan ja ketterämpään julkiseen hallintoon. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

**19.27 Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön virastouudistus on iso ja merkittävä. Muutoksen onnistumiseen liittyy paljon odotuksia, mutta myös perusteltua huolta.

Teen vastalauseen mukaiset muutosesitykset, jotka koskevat Opetushallituksen johtokuntaa sekä Taide- ja kulttuuriviraston tehtäviä. Katsomme, että johtokunnan tehtäviä ja päätösvaltaa ei pitäisi rajata nykyisessä hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla. Taide- ja kulttuuriviraston tehtäviin tulisi mielestämme lisätä taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen edistäminen sekä taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen osallistuminen.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

**19.28 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Kymmenestä virastosta ollaan tosiaan siirtymässä viiteen. Tavoite tällaisessa isossa uudistuksessa ei saa olla pelkästään säästöjen tavoittelu, vaan virastouudistukselta tulee odottaa aitoja hyötyjä uudesta, tiiviimmästä yhteistyöstä. Etenkin uuden Taide- ja kulttuuriviraston syntyyn liittyy paljon odotuksia siitä, että saamme vahvemman osaajan, kulttuurin puolustajan tällaisesta entistä vahvemmasta virastosta.

Kannatan edustaja Meriluodon tekemiä, vastalauseen mukaisia ehdotuksia. Avaan niitä hieman.

Taide- ja kulttuuriviraston osalta ensin: Taidetta ja kulttuuria ei ole ilman tekijöitä. Taiteentekijöiden toimeentuloedellytysten kehittäminen ja ylläpito ovat yksi tärkeimmistä edellytyksistä suomalaiselle kulttuurille ja sen kehittymiselle sekä kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden saavuttamiselle. Selonteosta saatiin mietintö valiokunnassa aikaan tänään, ja tavoitteiden osalta valiokunta oli varsin yksimielinen.

Taide- ja kulttuuriviraston lakisääteisiin tehtäviin ei ole hallituksen esityksessä sisällytetty kaikkia Taiteen edistämiskeskuksen nykyisiä tehtäviä. Taiteilijoiden aseman vahvistamisen kannalta on ongelmallista, että laista ollaan poistamassa kirjaus taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämisestä sekä viittaukset kansainvälisyyteen. Taiteen edistämiskeskus on tärkeä asiantuntija taiteilijoiden sosiaali- ja eläketurvaa koskevissa asioissa sekä muissa taiteilijoiden toimeentuloon liittyvissä ajankohtaisissa asioissa, ja se tekee yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Esimerkiksi TE-palveluissa tunnetaan edelleen heikosti taiteilijoiden toimeentuloon ja sosiaaliturvaan liittyviä kysymyksiä, joten asiantuntemusta ja koulutusta näistä aiheista tarvitaan edelleen.

Kulttuuripolitiikan tulee mahdollistaa korkeatasoisen kulttuurin ja taiteen edellytykset Suomessa mutta myös kannustaa taiteilijoita kansainvälistymään ja kansainväliseen vuorovaikutukseen. Kansainvälisyys turvataan huolehtimalla toimintaedellytyksistä ja luomalla kansainvälisyysstrategia. Kansainvälistyminen on vuorovaikutteista, ja toimijoille

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

on turvattava edellytykset tehdä sitä pitkäjänteisesti niin resurssien kuin muun tarjottavan tuen kautta.

Lisäksi laissa Taide- ja kulttuurivirastosta on säädettävä tarkemmin ja selkeämmin riittävistä taiteen tekemisen asiantuntemuksesta, jotta vertaisarvioinnin periaate vahvistuu. Taide- ja kulttuurineuvoston jäsenistä vähintään puolet olisi valittava siitä joukosta, jota keskeiset taiteilijajärjestöt neuvostoon esittävät.

Tässä olivat nämä muutosehdotukset.

Sitten vielä Opetushallituksen johtokuntaa koskien: Johtokunnan esitetään hallituksen esityksessään jatkavan Opetushallituksen yhteydessä, koska sen rooli on tärkeä. Johtokunnan roolin on todettu olevan merkittävä erityisesti sen edustaman osaamisen ja yhteiskunnallisen näkemyksen vuoksi. Johtokunnan on lisäksi katsottu olevan tärkeä kontaktipinta Opetushallituksen ja sidosryhmien välillä ja mahdollistavan vuoropuhelu viraston toimialaa koskeissa kysymyksissä. Johtokunnan tuottaman lisäarvon on todettu tukevan Opetushallituksen toimintaa.

Nämä kaikki perusteet löytyvät sieltä esityksen perusteluista, mutta nämä ovat mielestäni sen itse esityksen kanssa, jossa tältä johtokunnalta kuitenkin toimivaltaa vähennetään, ristiriitaiset, ja sen vuoksi olemme tähän tehneet myös muutosehdotuksen, jolla päätösvalta ja johtokunnan tehtävät säilyisivät entisellään.

Vielä nostan esiin myös vammaisten ihmisten palveluiden ja osallisuuden turvaamisen. Tästä edustaja Strandman puhui hyvin, ja nämä on myös siellä valiokunnan mietinnössä nostettu hyvin esiin.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

**19.33 Oskari Valtola kok:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkeyttämisestä ja päällekkäisen hallinnon keventämisestä Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti.

Hankkeen valmistelun aikana on ollut esillä useita vaihtoehtoisia tapoja virastokokonaisuuden muodostamiseksi. Hallituksen esityksessä ehdotetun virastorakenteen tavoitteena on muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti tasapainoinen ratkaisu, jossa sivistyshallinnon kokonaisuus on selkeä, virastojen koko on riittävän suuri ja synergisiä tehtäviä hoitavien virastojen toiminnot yhdistyvät luontevasti. Valiokunta piti hallituksen esityksessä ehdotettua virastorakennetta kannatettavana.

Lakiesityksen tarkoituksena on uudistaa sivistyshallinnon virastorakenteita siten, että esityksen mukaiset virastot jatkavat nykyisille virastoille kuuluvien tehtävien hoitamista. Virastorakenteen uudistuksella ei siten muuteta nykyisten virastojen tehtäviä. Ehdotettu sääntely virastojen tehtävistä ei ole kaikilta osin yhtä yksityiskohtainen kuin se on nyt voimassa olevassa lainsäädännössä, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö lainsäädännössä erikseen mainitsemattomia tehtäviä voitaisi tai tarvitsisi enää hoitaa. Tällaisia ovat esimerkiksi edellisissä puheenvuoroissa esille nostetut Taide- ja kulttuuriviraston taiteen ja kulttuurin kansainvälinen edistäminen ja osallistuminen taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistämiseen. Vaikka näitä tehtäviä ei nykyisestä poiketen nimenomaisesti mainita ehdotetussa lainsäädännössä, niitä hoidetaan jatkossakin osana Taide- ja kulttuuriviraston toimintaa.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

Valiokunta korostaa taiteen vapauden turvaamisen tärkeää merkitystä ja toteaa, että Taide- ja kulttuurivirastoa koskevaan lakiesitykseen on kirjattu hyvin tarkennukset taiteen vapaudesta sekä riittävän etäällä poliittisesta päätöksenteosta ja virkamiehistä tapahtuvasta päätöksenteosta. Apurahoja koskevan päätöksenteon perustuminen vertaisarviointiin sisältyy nimenomaisesti taide- ja kulttuurineuvoston tehtäviä koskevaan säännökseen. Valiokunta pitikin perusteltuina hallituksen esitykseen tehtyjä muutoksia, joita ministeriössä on tehty esitysluonnoksesta annetun lausuntopalautteen perusteella. Taide- ja kulttuurineuvoston nimittämisen toimivalta on esitetty nostettavaksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtioneuvostotasolle. Riittävän monipuolisen asiantuntemuksen mahdollistamiseksi neuvoston jäsenmäärää on nostettu puheenjohtajan lisäksi kahdeksaan—kahteentoista jäsenen ja enintään seitsemään varajäseneseen. Toimikauden kesto on lyhennetty neljästä kolmeen vuoteen ja peräkkäisten toimikausien määrä rajattu enintään kahteen. Säännökseen on myös lisätty nimenomainen maininta taiteen ja kulttuurin kannalta keskeisten tahojen kuulemisesta ennen neuvoston nimittämistä.

Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan lausunnoissa todettiin, että Museovirasto olisi Suomenlinnan maailmanperintökohteen osalta sekä kohteen haltija että maailmanperintösopimuksessa tarkoitettu kohteen hallinnoija että valvova viranomainen ja maailmanperintösopimuksessa näin tarkoitettu toimija. Valiokunta toteaa, että luottamus viraston puolueettomuuteen on perusteltua turvata erikseen Museoviraston työjärjestyksessä.

Esityksessä on arvioitu, että uudistuksesta aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia, jotka liittyvät ensisijaisesti kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksista aiheutuviin talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmiin, tietojärjestelmäkustannuksiin ja virastojen nimien muutoksiin. Kustannusvaikutukset ovat arviolta noin kaksi—kolme miljoonaa euroa, joista talous- ja henkilöstöhallinnon uudistamisen vaikutus on noin 0,7 miljoonaa euroa. Tietojärjestelmien osalta arvio tarkentuu valmistelun edetessä. Muutostaloudelliset ajoittuvat vuosille 25 ja 26, ja näille tulee jatkossa varata rahoitus lisätalousarvioissa.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

**19.38 Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa puhemies! Julkista hallintoa on vuosikymmenten ajan Suomessa kasvatettu, ja on selvää, että on tarkasteltava kriittisesti myöskin meidän hallintoa ja sitä, voitaisiinko toimintaa tehostaa, ja hallitus on toiminut aivan oikein, että nyt on juuri tätä tehty.

Nyt todellakin yhdistetään nämä sivistyspuolen kymmenen erilaista virastoa viideksi virastokokonaisuudeksi, ja siihen kuuluu tosiaan myöskin näitä kulttuurin, taiteen ja opetuksen tärkeitä virastoja. On äärimmäisen tärkeää, että näitä tehtäviä hoidetaan edelleenkin mahdollisimman laadukkaasti ja hyvin. Sivistys kokonaisuutena on meidän yhteiskunnan tärkeä kivijalka. Suomalainen sivistys, suomalainen kulttuuri, ne tarvitsevat vaalimista ja kehittämistä, ja on todellakin oikea linja se, että kun aika muuttuu, yhteiskunta muuttuu, maailma muuttuu, niin on rohkeasti arvioitava myöskin näiden virastojen ajanmukaisuutta ja sitten tehtävä sellaisia ratkaisuja, jotka palvelevat kansalaista ja yhteiskuntaa. Kansalainen ei ole hallintoa varten, vaan hallinto on kansalaista varten.

Tämän hallituksen esityksen tavoite on hyvä: yksinkertaistetaan virastorakennetta ja vähennetään päällekkäistä hallintoa. Tällä tavalla voimme saada myöskin säästöjä. Sivistysvaliokunta tässä mietinnössään toteaa ensinnäkin, että se pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, ja toteaa, että pitemmällä aikavälillä tämä uudistus mahdollistaa



## Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2025 vp

tuottavuushyötyjen saamisen erityisesti tehostamalla talous- ja henkilöstöhallinnon sekä muita kaikille virastoille yhteisiin tehtäviin liittyviä toimintoja. Virastoja yhdistämällä voimme tehostaa toimintaa mutta voimme myöskin taata laadun ja samalla säästää veronmaksajien rahaa.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.40 **Inka Hopsu vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Muutama sana vielä Suomenlinnan hoitokunnan ja Museoviraston yhdistämisestä. Sen hyödyt tosiaan jäivät epäselviksi näissä lausunnoissa. Siinä ei ollut säästöjä tiedossa. Toisaalta Suomenlinnan hoitokunnan esiin nostamiin huoliin oli kyllä Museoviraston ja valmistelun lausunnoissa ihan kohtuullisesti vastattu. Mutta yhtä lailla kuin keskusta tässä jäin pohdiskelemaan, onko aina sitten hyödyllistä kuitenkin kahta erilaista toimijaa viedä yhteen, jos siitä ei valmisteluvaiheessa pystytä mitään konkreettisia hyötyjä oikein esittämään.

Nämä uudet virastot tosiaan aloittaisivat jo ensi vuoden alusta, eli muutosprosessi on nopea. Muutostukannuksiin tulee varautua, kuten edustaja Valtola tässä totesi. Museovirastolle palautettaisiin tässä kohtaa kiinteistönhaltijaviraston rooli. Mutta yhä pohdiskelen, kuinka hyödyllinen tämä Suomenlinnan hoitokunnan yhdistäminen todellisuudessa on.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.